

BIBLIOTHEQUE
MUSEE DES MONUMENTS
NATIONAUX

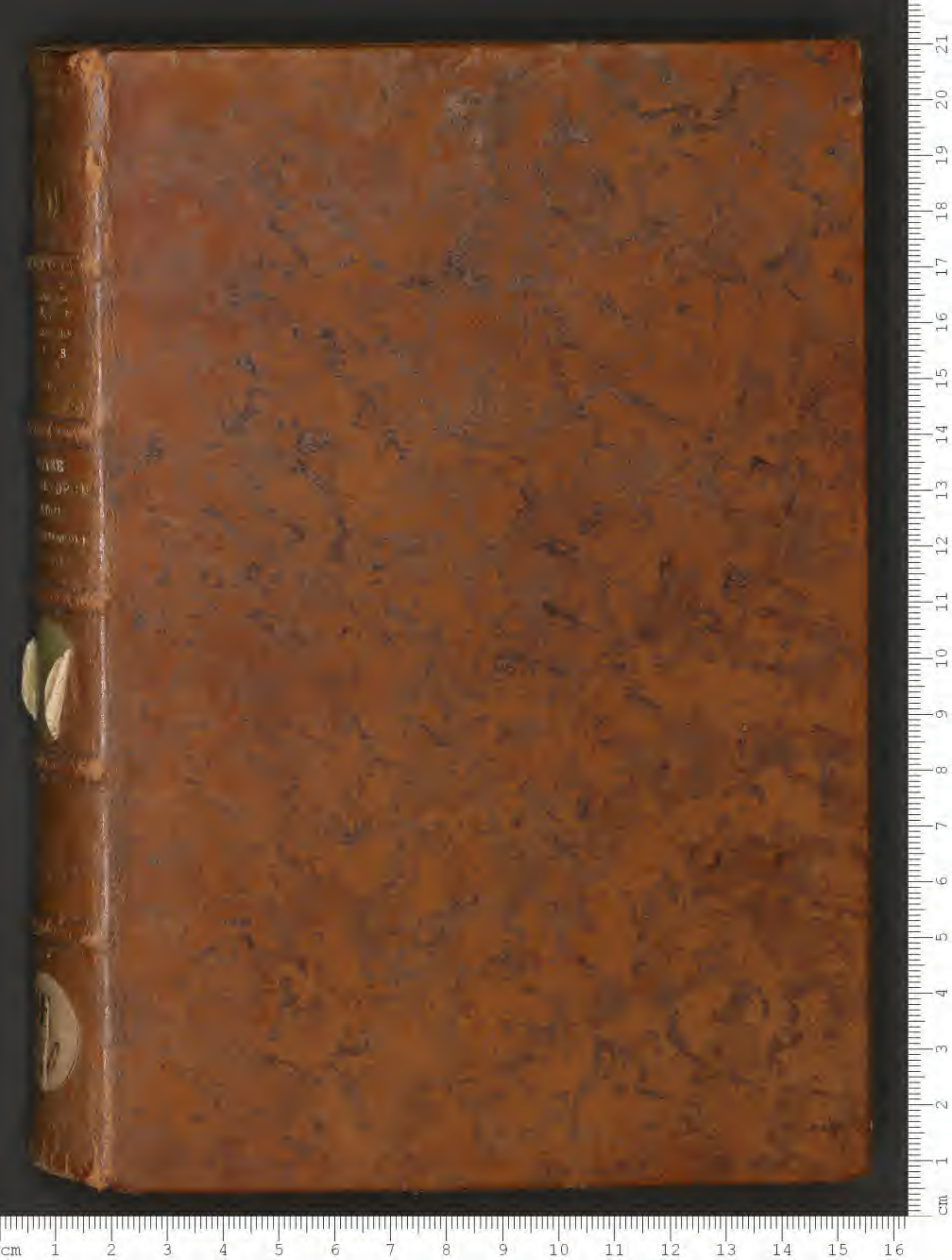
SI

RECUEIL
DE LETTRES
ET DISCOURS
ADRESSES
A DIVERS
PERSONNAGES
XV-XVI. S.

LETTRE
DE CHRISTOPHE
COLOMB
DE INDIAS NOVI
INVENTIS

Ex Bibliothecâ
quam 16000 Voll. constantem
huic Abbatiaë S Genovesæ Paris.
Testamento legavit Car Maurit.
LE TELLIER Archiep. Remensis.
Obiit anno 1710.

La note 3 de ce recueil est la
seconde édition de la traduction
latine de la Lettre de Cocceius
relatant la découverte du Nouveau
Monde.

Elle a été imprimée par Stephanus
Planck, à Rome en 1493, et qui
a également imprimé la 1re édition
dans sa collection des textes
de la reine Isabelle.

Dans cette 1re édition, Planck a corrigé
cette édition, mais il n'a pas
de la même des deux éditions. Il est
noté le nom de son éditeur
Amos V. ...

Henry ...

3 juin 1892

cm
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21

cm 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14

in fidei yolkat p. 100 2a 6.
p. 100 p. 100 1030

P. 1. - Italie de 1522
 2. - id -
 3. - circa 1522
 4. -
 5. -
 6. -
 Date de 1522

Ces six premières pièces
 forment 6e ftr. 1^a
 27 du vol. et
 sont toutes du XVIe.

Pièces incunables: n° 1(6) Dauphin 463 - Pellichet 4090
 2(7) - 416 - 3230
 3(8) - omis - omis
 (cf. 2 autr. de D. 480 - 5040 et une 4e de...
 OE XV, 351 p. 12.)
 4(9) Dauphin 718 - 3262
 5(10) - 465
 6(11) - 575
 7(12) - omis Pellichet omis
 (cf. OE XV, 351 p. 22) 667 - 1686
 8(13) Dauphin 710
 9(14) - omis - omis
 (cf. OE XV, 351 p. 22) 671 - 5019
 9⁺(15) - omis -
 (cf. OE XV, 351 p. 23) 569
 9⁺⁺(16) - omis
 (cf. OE XV, 351 p. 28) 673
 10(17) - 653
 11(18) - 605
 12-13(19) - 674 Pellichet 2048
 14(20) - omis
 (cf. OE XV, 351 p. 29) 712
 15(21) - 461 Pellichet 4816
 16(22) - 568 - 4438
 17(23) - 590 - 2836
 18(24) - omis mais sous le n°
 832 Dauphin est l'oe [351] qui n'est
 pas 8. et sous l'oe [351] pas Dauphin
 19(25) - 534
 20(26) - 792
 21(27) - 419 vol. 2 ftr. [351]?

T. S. V. P.

22 (28) Daanou 713.
23 (29) - 287
24 (30) - 313
25 (31) - 314
26 (32) - 466
27 (33) - 451

28 (34) Eieu datie de 1523
29 (35) - 1524
30 (36) - 1521.

~~x~~ ~~511~~

xyE 740

n.^o (9) Lettre de Chetophor Cabane

Oratio in funere Reuerendissimi dñi. D. Petri Card. sancti Sirti
habita a reuerēdo p̄e dño Nicolao ep̄o modruſien.

¶ Cum in oī funebri celebratōe duo p̄cipue dicēdi genera a maioribus n̄ris vſurpari ſoleāt ampliffimi p̄es. Alter quo tristes amici cor̄ aīos merore leuarēt. q̄b? cū amici vita ſuauiſſima extitit morſ ip̄a iocūda eſſe nō potuit. Alter quo extremū amici mun⁹ rebus ab eo bñ gestis virtutūq; ip̄i? cop̄ia ac ſplēdore āpliffimis laudib⁹ eromaret. Illud ego p̄us ſolatiois genus ita p̄ſus in oēt̄ps p̄dī dī. vt magis ip̄e ſolatio egeā q̄ vt illud cuiq; vel p̄ſtare poſſiz vel polliceri. qd̄ etiā ſi mīme p̄didiffet: nunq; tñ diſpicere poſſet qua oīoe aut qbus rōibus etiā illi q̄dez qui p̄ncipes eloquētie ſunt habiti hāc tam grauē ſacroſancti ſenat⁹ vñ iacturā ⁊ hūc publicū totius curie luctū vlla ex pte leuare poſſent. Perdidiffis. n. p̄es ampliffimi p̄ſtantiffimū collegā vñm cui⁹ ſuauiſſimā ſuētudinē comitatē benignitatē liberalitatēq; quottidie explebam. c⁹ ingenij dexteritatē ⁊ incredibilē ſilij prudentiā indies magis admirabamini. Amiffiffis ſūmī pontificis p̄is vñ piſſimū ſingulare ſolatiū ⁊ ſacre ei⁹ ſenectutis optatiffimū baculū p̄ticipē ſecretoꝝ. laborū ſociū pegrinatiōis comitē leuamē curay ⁊ per quē toti⁹ orbis p̄ncipibus fidiffima reſpōſa ⁊ reddere cōſueuerat ⁊ accipe. Abſit vero inuidia ⁊ liuor edar ſaltē p̄cat cinerib⁹. Extinctis iacet optimay artū deditiffim⁹ amator. Interijt oīm ſtudioſoy p̄cipuus ſanctoy cultor bonoy curie ſplēdor ornamentū ciuitatis ⁊ hui⁹ vrbis dili- gētiffimus reſtaurator. Corruit p̄clay magnanimitatis exēplar. cecidit munificētie gratitudinis ⁊ toti⁹ liberalitatis alūpnus Cui⁹ iactura cū vniuerſis lugēda ſit. tū mibi p̄cipue atq; his infeliciffimis ſeruis meis qbus hec crudelis ⁊ dira mors tā benigniffimū abſtulit dñm. interuerit benefactorē. ademir p̄ſidiū ⁊ vnico atq; eodē piſſimo p̄e nos acerba orbauit. Nolite igit̄ expectare p̄ſtantiffimi p̄es vt luctū ac merorē in quo ⁊ vos nūc eſſe intueor. ⁊ me ac totā hanc miſerandā familiā quoad vixerim⁹. fore necelle eſt vob̄ adimā. Quin poti⁹ p̄ vīa clemētia dabitis dolori meo veniā

si eius acerbitate abductus nec rerū ordinē seruare valeā / nec ver-
borū tenere modū p̄sertim cū ea culpa libētius ego carere vellem q̄
illā a vobis deprecari / si mihi ipositū on⁹ detractare licuisset. agā
enī vā potero t̄ min⁹ temeritatis q̄ ingratitudinis notā subire ve-
rebor. ¶ Dicturus igit̄ de laudib⁹ Reuerēdissimi dñi. D. Petri
Car. sancti Sixti cui⁹ miserandū fun⁹ hodierna die celebrat̄ / eas
laudes q̄s vel a pentib⁹ vel a p̄ia ipius colligere poterā hoc loco
p̄ter mīrēdas putauī. nō q̄ illas aut obscuras aut tenues fore di-
xerim qm̄ t̄ honestissimis nobilissimiq; ciuitatis sue parētib⁹ est
ort⁹ / t̄ celeberrimo vetustoq; ligurū oppido Soana Vex q̄ ip̄e ill
tāto decori ac ornamēto fuerit / vt toto in orbe extremisq; terrarū
finibus aplissimis laudib⁹ sūmaq; gl̄ia t̄ celebrant̄ nūc t̄ oib⁹ fu-
turiis seculis nō desinēt celebrari Que q̄de t̄acti satis grādīs ei⁹
gloria sit q̄ maiorib⁹ suis tā insignia virtutis ornamēta dederit po-
tius q̄ ab illis acceperit. Dabeo tñ t̄ al̄s imortales. ac p̄p̄modū
diuīas aī ipius laudes. vt fortune corpisq; qlibet ingētia bona tā
q̄ aliā reliquā. pietatē magnitudinē aī mūificentiā prudentiā
modestiā atq; iusticiā que q̄les in eo fuerit breuiter explicare cōa-
bor. Qua igit̄ pietate p̄mū erga deū fuerit. q̄sq; magnific⁹ cultor
ip̄i⁹ si aduixisset futur⁹ erat In p̄mo vite sue limie clarissime de-
mōstrauit. Annos nat⁹. xij. euz orbatā p̄efamiliā tanta prudētia
regeret vt nec m̄r matronarū p̄stātissima nec fr̄es eius pentis sen-
tīrēt desiderīū. cepit deo dicatū pect⁹ zelo religiōis seruescere Cla-
rescat aut̄ iā tūc nomē religiosissimi doctissimiq; viri mgr̄i fr̄aci
sci p̄cius t̄ auūculi sui nūc summi p̄tificis pape Sixti q̄ p̄ id t̄p̄s
Genis suis fr̄ibus sacras scripturas interpretabat̄. hūc optimū xp̄i
ane militie mgr̄m optim⁹ futur⁹ discipul⁹ q̄uis puerili etate n̄lli
tñ sensu sibi delegit. ad quē a religioso quodā sene multis exorato
p̄cibus inscia m̄re p̄duct⁹ est diuīo vt opinor nutu futur⁹ ad aplā
tū taz strenu⁹ m̄ster ad futurū sedis aplice mittit̄ antistē. Quem
vbi p̄perisset fr̄aciscus iaz religiōis iuste indutū. quā idcirco Ju-
uenis in itinere assūperat quo se facili⁹ mgr̄o suo insinueret m̄-
tis eū hortat⁹ est vt ad suos r̄mearet t̄ m̄is fratrūq; curā vt cepe-
rat ageret vel maturiorē domi p̄stolaret̄ etatē. que pati meli⁹ iue-

gū xpī posset. Sed cū pueri pstantiā nullis blādici s nll'is psuasi/
onib' nullis deniq' minis euicere posset. diuinū vt erat in eo ali
qd mun' arbitrat' hortatibus frībus diui cū frācisci sacris inici
auit seruatisq' p more religionis rite ceremonijs vestē xpī induit
Qua assumpta ita oīa tyrociniū rudimēta libēs pmpulsq' p di/
scebat t ereqbat' vt nemo dubitaret t prudentiā illi t vires ante
etatē non nisi diuit' subministrari. Quas ob res oībus car' omī
bus dilect' esse cepit. p'cipue aut ipi auūculo suo q' diuina ei' in
dole mirifice delectat' pijsimo sanctissimoq' eū amplectabat' af
fectu. Unde libi curandū statuit vt taz excellēs ingeniū p bonas
artes excoleret. Itaq' docto cuidā grāmatico latinis eū lris Ūi/
cherie imbuendū tradidit qbus mira celeritate pceptis mor tici/
niū deinde Pataviū subinde Venetias Bononiā Perusiū Senā
Ferreriāq' misit vt quēcūq' in taz celeberrimis italie gymnasijs
aut liberaliū artiū aut sacraz lraz dogmata florent. ipse velut
oposa apis vndiq' colligeret t in sacra pectoris sui cellulā diligen
ter recoderet. Qd qdez intra breues ānos adeo cōsecut' est vt cre
dibile nō sit viq' ad agendū magis q' ad phāndū natū tantam
oīm sciaz noticiā adeo breuiter p'cipe potuisse. Dabco hic testes
p'p'es fāiliares ei' veros quidē doctissimos qb' cū inter cenādū
de varijs discipliaz studijs frēqnt' disseret psueuerat. adō acute
adōq' pmp'te ac subtilit' d' q'stiōe p'posita vt eū putare die noctuq'
nll' adeo alij rei q' euoluēdis theologoz phōzq' libris vacat. Le
nebat fixa mēorie q'cūq' ab in eūte etate a p'ceptorib' audierat Ūi
gebat p'terea stupēdo īgeuij acūine. c' p'spicacitate facile i abditis
sima q'q' nat'e secreta peuetrabat. t ex p'ceptis sel' p'ncipijs diffici
lima quis v' phie pblēata summa cū oīm admiratōe absoluebat. &
sus p'p'es mltosq' grāmattice tert' quos oliz puer edicerat. ita me
morit' r'citabat vt ea illū heri aut nndiufterci' mēorie mādassē ex
istiares. Perfectis igit' q' celeberrie oīm bonaz ārtiū studijs / re
diit sollicit' ad mgrm mun' cui celit' destinat' erat optie imple
turus Inerat em mēti ei' p'saga qdam futuroz diuinitas p'pluri
maq' anteq' cōtigissent p quietē discebat ita vt insonia. ipi' / nō

visa solū sed certa viderent oracula. Quib? varie sollicitat? cepit
auūculuz suū hortari / cepit iportunis plere Romā peteret / atq;
in ea vībe x̄sari vellet / in qua a maxio oīm rectore deo futur? sū
mus pōtifer erat designat? vbi ⁊ seipm acceptuz ab eo cardialat?
dec? ⁊ alios vnīuersos honores / qbus eū functū vidim? mira af
seueratōe p̄dicebat. Cerno hic nōnullos p̄latos ⁊ ex alijs ordinib?
vnos p̄stante / a qbus magna cū attestatōe audiui singula hec q̄
gessit mltis añ añis ab ip̄o p̄dicta fuisse Itaq; repugnātez mgr̄m
⁊ se tāto fastigio indignū reclamātez v̄gere nō destitit don? mul
tis ⁊ signis ⁊ p̄digijs euictū ppulit Romā pficisci in q̄ p̄stitutus
minie conuenit anteq; demandatū ab altissimī p̄uidentiā mun?
x̄līt absolueret ⁊ mgr̄m suū p̄ varia bonoz incremēta ad summā
ap̄latus culmē p̄scendisse videret. Pro qbus laborib? ⁊ p̄ tā dili
gētī nauata opa eadē ipsa diuīa p̄uidētia q̄ sp̄ infirma mūdi elige
re p̄suevit / vt fortia q̄q; cōfundat Cardialis eū dignitatis splen
dore voluit illustrare oībusq; mūdi p̄ncipib? oñdere / quo mīstro
⁊ ex q̄ hūili loco accepto voluerint in sui vicarij assumptōe vti vt
discerēt vnīuersi verā certāq; esse illā Nabuchdenosoris cōfessiōz
in quā ⁊ regno ⁊ sensui restitut? supplex prupit dicēs. In māu so
lius oīpotētis dei esse oīa regna terraz atq; illa q̄b? ip̄e voluerit
tradi nec esse aliū quenq; qui eius possit obsistere voluntati aut
dicere illi / quare sic fecisti.

¶ Petrus igit per hunc modū in principatu cōstitutus q̄ solet vi
ros oñdere tales sese exhibuit qualē vix optare poteram? non spe
rare. Assumpsit em̄ cū sublimi magr̄atu sublimēs aīos ⁊ spūs tāti
imperij maiestate dignos simulq; cū eis magnimitatē clementiā
mūificentiā. ⁊ ceteras p̄ri? q̄s prius cōmemorauim? impantiū vir
tutes qbus ⁊ ausus est cū regib? ⁊ p̄ncipib? magna gloria non se
gnius contēdere q̄ si in illis nat? educatusq; fuisset vt cepta eius
ōclarāt edificia totq; magnificētissio cultu celebrata p̄uīuā ⁊ sup
plex impialib? fastibus digna. Turpe em̄ ⁊ inde eoz merito duce
bat in hoc toti? orbis capite. in hac prima xp̄iane religionis sede
ad quā ad orandā impatores. reges. ⁊ cūcti ferme p̄ncipes terraz

ventitare solet nō esse esse suppellectilē. nō talia ornare pallacia. q
b? eos summ? pōtifer ⁊ suscipe honorifice posset. ⁊ p sua iporūq
dignitate splendide honorare. Cū ⁊ in hos vsus oīa illa se cōpare
affirmabat. nec sibi sed sūmis pōtificib? quicqd pparabat ppone
re. Affluebāt quottidie opes ⁊ ab oīb? ferme xpīāis pncipib? ma
gni prouētus vltro offerebant. quos licet ipse in illos / quos dixi
m? acceptaret vsus / pphetici tñ documēti memor / mīme ad ea
cor appōebat neq? illis auaro deuincebat affectu. Dīnc est q? nec
sciebat numeq. nec oīno qd haberet aut qd impēderet nosse va
lebat nullas a ministris impensaz exigebat rōnes nulla pput exi
gere volebat. Jactura rez ea duntarat mouebat. q negligentia
pīgisset / culpā magis dolens q? damnu. Et suscepto semel nego
tio nullo metu absterrerī potuerat. nullo piculo depelli. Verax in
sermone / in facio fidelis in pposito pstant. In pagendo strenu?
secretorū tenacissim? ⁊ pmissorū firmissim? obseruator. Insignia
hic sunt magnanimitatis eius testimonia. Sed illud mea snia vi
cit vniuersa. q nullis mouebat iniurijs. nullis offensis ledi posse
videbat nec villi? rei facilius q? inimiciciaz obliuiscēbat. flocci
pēdebat emulos quoscūq? ⁊ nullā i rē prioz q? in suppliciū veniā
videbat tantūq? ab oī vlciscēdi ardore aberat. vt inimicis suis bñ
facere gauderet. nihil in se fictū nihil subdolū: aut simulatū esse
volebat. nec qcq? magis detestabat. q? mētita pbitatē. Mali qp
pe ⁊ iniq? hoīs esse dicebat. meliorē se fortis oñdere q? gerere dōi
pboz aut viroz esse / n̄ simulatōe. sed integritate viros supare.
¶ Sane munificētie liberalitatisq? ei? largitatē q? est qui igno
ret nisi q? illa vti vel noluerit. vñ nescierit. Ea ipse ita flagrabat vt
illos etiā. qbus iustis de cāis aliqñ trascebat muerib? tñ ornare
nō cessaret. Nō semel neq? sol? interfui. cū quosdā familiarū me
rito obiurgasset. dem vestimētis ⁊ mgratu donauit. Et cū aliqñ
a mgro dom? sue. in c? diligētissima fidissimaq? cura merito cō
gescebat liberi? argueret. q nimia idulgētī ⁊ a largitate dōesticos
faceret insolētiores: placēda voce rñdit. tuū est fāiliares meos p
neglecto officio corrigere meū aut illoz in me amore pgruis pmiss

afficere. id faciēdo vterq; nrm suo munere optie funct⁹ erit. Op⁹ /
clarā vocē / o. Iniaz summo pūcipe dignā. nec impunitatē errato
rū laudauit. nec liberalitatē suā vllis male merentiū factis occlu
di passus est. Felices / qbus illa pfrui licuit. ⁊ nūc oīm infortuna
tissimos / qbus tā crudeli fato erepta est. Quigētos ferme pasce
bat familiares. pūm illustri. pūm nobili. oēs honesto loco natos
Prelatos. Milites. Doctores. Oratores. Poetas. aut alicui alij ho
neste arti deditos. nllis tantorū sumptib⁹ nullis grauabat impē
sis. hospitē em̄ sese oīm honestorū viroz esse dicebat. qđ ipsa vita
te erat verius. Nā si qs diligēcius rem ipam cōsideret. cōpiet p
culdubio oēs Cardinaliū domos nihil aliud esse qđ honesta hospi
cia: in q̄ proborū viroz liberis: vī necessitatis vel bonorū morū grā
diuersari licet. ¶ Accipiebat pterea munera: nō auaricie s; bono
ris p̄pandiq; beniuolētie grā qđ tñ in acceptādis ea lege vteba
tur: vt multo āpliora repēderet qđ acciperet. Testes sunt oēs: qui
hac officiorū vicissitudine cū eo decertare voluerūt. Cōplures in
hoc cetu astare nō dubito: q me vera p̄dicare nouerūt. ⁊ q post ac
ceptos ab eo non puos honores: multa insup dona tulerūt.
¶ Vidi illū quodā vespī nō sine graui stomacho lacrimis suffu
sus oculos: te cū multa indignatiōe deū optimū maximūq; testes
citar: atq; cū nēo cogeret: mūneq; ea re op⁹ ell⁹: dirissia qđ i se ca
putq; suū ipetrantē: si vllas pecūias aut vlla symoniace pfidie p
mia abs quoq; eorū accepisset q nuper in hūc sacrosanctū senatū
aplicū lecti noscuūt: seq; ab infidijs atq; malignis impie ac flagi
ciose ei⁹ criminis insinulari p sancte iurabat. Angi eū vehemēter ⁊
summīs aī cruciatib⁹ torqri videres: q sibi / vt dicebat / p detra
hentiū liuorē nō liceret in viros pstantes ab bñmeritos officiosū
esse. ¶ Vbi nūc sunt rubiginosa illa maliuolorū pectora Vbi sunt
dirissimo felle manātia p̄cordia. Vbi rabidorū canū pestiferi den
tes. q inexplabili temeritate ausi sunt os suū in celo ponere: ⁊ vica
rij xpī fratrūq; ei⁹ tā excellētissimorū patrū factū dānare: atq; il
los p̄stātissimos viros q pū⁹ a dño electi sunt: a quo sunt oīm re
gnorū p̄tates: qđ a summo pōrifice declarati p̄ditissima audacia late

rare. Caue caue tibi lingua dolosa / ne de? destruat te in finē euē-
let te. 7 emigret te de tabernaculo tuo 7 radicē tuā de terra uiuen-
tiū. Sz bec illi viderūt q fecerūt linguā suā nouaculā acutā / 7 se-
dētes aduersus frēz suū tota diē pcinnabāt dolos sed bec illi vid-
rūt. Hos interea reliqz Petri xtutes / nō qb? debem? sz qb? pos-
sum? laudib? psequimur. Itaqz vt pposit? ordo postulat / nūc ipi?
prudētia pteplemur / qbus ei? excellētia tā p ea q narrauim? ma-
gna ex pte potuit esse māifesta Quāobzē tñ eā p rē attingā q ita
sefe inter pncipes xpianos gessit / vt cū vni? erga eū bēiuolentiā
cōsideres / credas ab alijs mīme dilcō. Ler qppe amicicie ita hz
vt āicos inimicōz mīme diligam? hīc tñ sua prudētia psecut? est
vt eq carus oib? haberet. nec vll? esset q ei? amiciciā vltro nō ex-
peteret. 7 adeptā studijs oibus nō coleret atqz foueret. Qñdit id
nouissima bec ipi? legatio in q oēs Italie ppli singliqz ipoz pnci-
pes sumis decertarūt studijs. qmā eū āpliorib? honorib? excipet
7 psequet illeqz se vicisse putabat q plūma in eū ornamēta ptulissz
In qbus acceptādis a dō prudēs tpamentū inibat vt cū oīm cōis
eīz amic? / singlī tñ sibi eū vēdicasse putabāt. Vñ sua illi negotia
credebāt / 7 rez oīm summa fidei ipi? vltro cōmittebāt. Fallebat
nemine. 7 cōez rē gerēdo / singuloz tñ videbat aduocat? Secede-
bat bis terqz p diē in cubiculū aut in aliqz secretiorē locū / in quo
ad multā horā deābulando / summas rei pu. xpiane rōnes tacit?
secū pputabat. totas. n. aī vires postqz a legatōe redierat: in pccē
Italie 7 pfidi horis xpiani eritū intēderat. id vnū moliebat. id pa-
rabat. illuc oīa sua studia puerterat secissetqz votis satis nī eū no-
bis bec dira atqz crudelis mors tā repēte pripuisset. Vincebat in-
genio hūana cōsilia / 7 tñ grauiorib? rei pu. curis nat? videbat.
bec erat pcpua ei? voluptas a q nullis alijs oblectamētis poterat
diuelli / hui? delectabat gustu hui? solī? escis pascebat. Qm sa-
luti die noctuqz insuebat. 7 tñ a nōnullis negligētie accusabant
qn tanqz supbū difficilēqz ingrati crimīabant cū tñ 7 mitissim?
esset 7 facillim?. Flouit hoc tātus domesticoz ei? numer?. norūt
amici. 7 alij oēs / qui ei? familiaritatē vñ fuerūt qbus ip cū p pu

blicas licuisset curas / placidū sese exhibebat. affabile. comē. benī
gnū. ut sociū crederes nō dñm. Lata vero aī moderatōe erat ut
irascere p raro. Frat? aut / exēplo aīm ad tranquillitatē reuocaret
De nullo obloqbat detrahebat nemī. et nisi familiariū suoz / alio
rū vite mīme erat curiosus. Marimū ei? cōuitiū putabat si quē.
qđ tñ pcissime fiebat p iocū aliquo vrbāitatis sale respersisset.
Ecibi vniqz moderatissimi. somnolētie nulli? pmo xō puigil. et
q multis quotidie horis aurozā solit? esset poccupare. qđ totū tē
p? vsqz ad solis exortū grauiorib? rei pu. cogitatōib? impēdere cō
sueuerat. q tales mēti ei? assidue obuersabant. qles mortaliū ais
vix illabi posse putares. In cognatos ac ncārios neqz prodigns
pmo xō marie pcus. Excepto hoc piissimo frē comite Hiero. quē
qm ab inclito duce Mediolan. cōnubia filie dignatū cernebat: vo
luit fraterna mūificētia illustrare Qua in re tale tparentū adhi
buit. ut id cū ingēti honore ac laude sedis aplice cōtingeret Urbē
n. Imolā q iam pfecti ei? culpa ad alios deuenerat. xl. milib? duc
atoz de pprijs facultatib? redēptaz Impio ecclie restituit. Cui?
eraugēdi tāto flagrabat studio ut ne mīmā qdez ei? pticulā de
perire pateret. Unde vrbēz illā magis ecclie qz fratris grā voluit
vēdicare. **P**orro iusticiā ipius ex illo spectare licet. q in tāta re
rū ptate cōstitut? nemini vim attulit. nullū violēter oppssit. Cū
et vicario illi Imole. quāuis de ecclia male merito. non solū victū
sed nihil priorib? minores fortunas dari curauit. xliij. enī milia
ducatoz accepit. hec opulētissimū oppidū. Bosti. ex quo et alijs a
duce adiectis pdijs plus quā. v. milia ducatoz quot ānis capere
poterit. neqz Imolā: nisi eo volēte rediere voluit. Agrat? hortā
bat ius suū absqz vilo respēu cuiqz admīstrare. Et licz nō nūqz do
mesticoz amicoz qz enictus pcibus aut lris aut nūtijs mltos in
dicibus cōmendaret. id tñ circa cuius qz iniuriā fieri volebat Cū
et cū o gubernatore vrbis aliquñ iterrigare. qdnā de illis q in iu
stā cāz fouētes. tñ ipi? noīe pmēdabāt. illud inqt ut iusticiā me
az pcū grā mīme violet nec secus feceris etiā si te german? me?
Hironim? noīe meo aliud precabitur. Hoc ipm et Senatori vrbis

Interrogatus rñdit. hoc gubernatorib⁹. hoc pfectis. hoc oibus le/
gatiōis sue iudicibus sepe mādabat. dicebat em̃ se amicis opaz su
am rogātibus negare nō posse. sed illius causa nō nisi iustū hone
stūq; fieri p marie velle. hinc ⁊ rescripta nō nisi sanctissima facie/
bat. adq; ne cui mīstroꝝ peccādi dareť occasio. oīm decretoꝝ suo
rū. sīlī ⁊ līaz exemplaria. apud notarios extare iusserat. Hui⁹ pre
clarissime virtutis nec moriēs obliuisci potuit. nā cū hortaret̃ ab aī
cis testm̃ condere. nihil inq; meū habeo oīa sunt ecclīe. Supplica
bīs tñ meo noīe summo pōtifici vt es alienū. cui⁹ maiorē prez. p
redimēdīs ecclīe rebus tri. pro sua benignitate dissoluat. Cogor
hoc loco potissimas ei⁹ pmittere laudes cū tps exclusus āgustia
tñ ipaz rez multitudie supatus. Qualē se erga amicos. q̃lez erga
pentes ⁊ pferim q̃lez erga ipm̃ summū pōtificē gesserit. malo hec
oīs in aliud tpus differre. q̃ adeo felicē meritoꝝ ipi⁹ copīā pauca
dicēdo viciare. Illud vnū dicā. cunctis q; eius cōsuetudinē noue
rūt attestātibus. nullū fuisse taz piissimū filiū. nullū a deo parēti
deditū. aut cui maior ⁊ salutis ⁊ honoris. genitoris sui cura fuit.
q̃ huic vni summi pōtificis nrī a priā ei⁹ familiaritatis die. vsq; ad
vltimū vite exitū. nullos pro eo recusauit subire labores. nulla pe
ricula deuītavit. laborantē egrotantē. pegrinantē. nūq; defuit
nūq; ab officio decessit. spq; vt datus a dño Tobie āgelus lateri
besit. aduersa pcurauit. accersiuit psp̃era. pia se dulitate fouit. co
luit. veneratus est. vt nemū mīz videri debeat. si aut viuētē tan
tū dilexit. aut nūc mortuū desiderio adeo moueat. ¶ Finē dicēdi
faciā. si prius illud summū eius pietatis mun⁹. paucis explicaue
ro. Cōpositis reb⁹ suis. totā mentē ad illud puerterat vt dicere cū
psalmista libere posset Dñe dilecti decorē dom⁹ tue ⁊ gloriā habi
tatiōis tue. ¶ Proīm non cessat ecclīas sue cure cōmendatas colla
psas erigere exornare deformes. p̃dia occupata a vēdicare bona p
oꝝ rectoꝝ distracta negligētia pprijs pecunijs recuperare. vestimē
ta. libros. vaso sacra. ⁊ c. ad splendorē diuini cult⁹ spectātia ma
ris sumptib⁹ coemere. ⁊ q̃ prestātiora hī poterāt compare. Te
stat hanc ei⁹ munificentia in hac Romana vbe diui Gregorij tē

plū / et puentib⁹ optie auctū / et edificijs p q̄ magnifice instauratū
testat⁹ Laruixit maior basilica nō pua ditata vectigalib⁹ / et diuī
no cultu marie illustrata. Testat⁹ Mediolani Ambrosij monaste
riū / qđ cū accepisset oībus ornamētis spoliatū / tā p̄clara instru
xit suppellectili / vt qđ prius ceteris illi⁹ vrbis obscurius esse cō
sueuerat nūc splēdore / et oīfario appatu vincat vniuersa. Testat⁹
Papie maioli phanū in quo ne vnū qđez vasculū in sacrificiū re
perit: libros autē prius nullos adeo vt quotiens diuīa res patrā
da erat: opus esset ab alijs sacris edibus oīa mutuari. nūc tanta
cū oīm: tum p̄cipue libelloz: calicū: ac vestimētōz copia habūdat
vt alie ecclesie mutuū qđ prestare solebāt / ab hac vna oēs accipi
ant. Hui⁹ eisdez phani distracta p̄dia multis laborib⁹ / sed multo
maiorib⁹ impēis oīa recuperauit. et intra bienniū plus q̄ decez
milia ducatoz p eraugēdis rebus exposuit. Nec quoq; sacra ap̄lo
rū edes bñficientiā eius testari potuisset si tantū quattuor mensi
bus supstitez vidisset. Jam enī decreuerat et edificijs et puentib⁹
hac priora estate ita eā instruere / vt quinquaginta fratrib⁹ et pmo
de māliones et necessari⁹ victus ppetuo suppetere posset. Insup et
bibliothecā his prioris diebus adiectur⁹ erat pstantissimis oīm
scīaz libris egregie refer tā. Sed dei volūtate nobis tam repente
adeptus est non q̄ tam pijs opibus non delectaret⁹ deus / verū
quod valde p̄imesco / vt eū calamitatib⁹ quib⁹ forsan in nostra
crimina deseruīre decreuit: immeritū subtraheret. et pro adimple
to bene mīsterio / cuius gracia eū procreauerat / pgruis p̄mijs af
ficere nō differret. Cui⁹ miseratōis dilectōisq; certa iudicia in ipi
us vidim⁹ morte / quā cū multis añ dieb⁹ aduentare p̄ntiret in
trepidus tamen expectauit / languoris dolores mira patientia p
tulit. Delicta que vel etatis vel fortune vicio pro fragilitate hu
mana cōtraxerat. pia confessione sepius diligentiusq; purgauit.
et minut⁹ celesti viatico. quod summa cū deuotiōe acceperat / di
uinā voluntatē accinctus prestolabat⁹. ¶ Janq; vicin⁹ morti / do
mesticos ac familiares accersiri iubet. quibus presto existentibus
in nullos prorupit fletus. multis mundanaz cupiditatū delide

rijs ingemuit non deū non fortunā accusauit / nec se in medio iu-
uentutis flore ex tanto impio ⁊ ex talib⁹ operib⁹ subtrahi vel leui-
ter indoluit / quin magno cōstantiq; pectore Sentio inquit filij
fratresq; mei: manū dñi super me aggrauari. nolēs lubensq; eius
prestosuz volūtati. Eo qdem libērio: quo me ⁊ fame ⁊ glorie mee
satis vixisse scio. Cepi em̄ illū ex hac mortalitate fructū / quē ma-
ximū mea fortuna cape potuit. Maius restabat nihil. q̄quid su-
perat / merito mihi suspectū metuendūq; fuisset. Proinde licet cu-
piā dissolui / ⁊ esse cuz spō vro: tñ sola viay rez cura. Cognosco
em̄ me tenuē vobis mercedē pro meritis eripuisse tāetsi nūq; mi-
hi volūtas defuerit / sed facultas. Et nisi tāta t̄pis angustia p̄bi-
bit⁹ fuisset / nullus vīm mee gratitudinis vices doleat. Meritū
qđ potui moriēs vobis p̄solui. Supplicavi sumo p̄t̄f. cī vt bñfi-
cia q̄ in me cōtulerat sua clemētia inter vos priat / vt ⁊ vos meri-
toꝝ vroꝝ ⁊ me nō prestiti officiij min⁹ p̄iteat. Ad hec cōpellit me
⁊ vehemētī⁹ viger mea erga vos incredibilis caritas / vt vos bo-
ter atq; obtester ne hui⁹ mūdi illecebris atq; lenocinijs aīm vīm
inducatis / ne ve in luxu ac manib⁹ eius diuitijs spes vllā pona-
tis / que q̄ fluxe q̄q; fallaces sint. Ego vnus vobis maxio possū
esse documēto. Credite qm̄ puluis ⁊ vmbra sumus / ⁊ nō hic / sed
alibi pmanentes habem⁹ mansiones vbi nihil corruptibile / nihil
caducuz esse potest / sed om̄ia incorruptibilia oīa sempiterna. Pro-
inde date operā p̄bitati / ⁊ virtuti totis viribus incūbite. Coli-
te pietatē / integritati nihil ante ponite scientes vnicuiq; vestrū
propositam esse a domino laborum suorum mercedem / que eti-
am si nulla esset / hoc tñ ipm̄ pie ⁊ sancte vixisse. maxia viro bo-
no merces esse debet: quippe cuius beneficio homines a brutis
secernuntur. et nomen suum sempiternę consecrauit immortali-
tati. Reliquum est. quod vos per viscera misericordie saluatoris
nostri supplex deprecor. vt mihi quecunq; in vos deliqui condon-
nare dignemini. Adinus quippe mee iuventutis potens fui. et
nonnunquā partim oculos. partim aures vestras in multis of-
fendi.

Ego quoque si quis mortuus erit sensus idcirco pro vobis me sponteo fa-
ctum. Vite mei maiores. et quod caduca sit huius mundi felicitas vel meo
exemplo discite. His atque alijs hominibus plerisque summa cum religione.
Sanctissime monitos singulos fletus eiulantesque deosculatus dimi-
sit. Se autem in lectulo componens interius iugiter in celum oculis mise-
ricordiam peccatorum suorum supplex a domino precabatur. Cumque iam nox inter-
pasta medium cursum peregisset. conversus ad Viterbienses presules.
Ecce inquit appropinquat iam hora. affer mihi sacre unctionis oleum
quod preestimum cubiculo illatum nudato ac sublato ut poterat capite. Reli-
giose veneratus est. deinde exhibitis manibus ac pedibus rite punctus
quo facto perferte inquit sacros codices. et aliquid de divinis mysteriis
meam domino animam commendantes recitate. Quibus mox platis
usque in lucem partim psalmi decantati sunt. partim lecta euangelia. sem-
perque interius auribus atque oculis in ea que legebantur. etiam deficiente
spiritu perstitit. donec lector domine passionis ad illum locum pervenit.
ubi scriptura inquit et inclinato capite emisit spiritum. Ad hanc vo-
cem illa dilecta deo anima veluti certo accepto signo ad dominum
suum confestim euolavit.

¶ O felix atque itaque felix cui et vita summam dedit gloriam et mors ipsa
meritam divinitatem non denegavit. Non est ergo quod eius casu ingemi-
scere habeamus quoniam in paucis annis maximam etatem complevit nec si-
bi nec glorie sue pauper vixit. qui quaecumque unius hominis fortuna ca-
pere potuit abunde consecutus est. Nobis forsitan amplius vivere po-
terat et nimis magno et ornamento et utilitati. Sed non est amicorum offi-
cium sua comoda ex amici spectare incomodis. Quicquid supervi-
xisset. doloribus supervixisset et laboribus. Quibus quoniam cum divitia
clementia misericorditer subduxit gratias illi agamus atque dicamus
Dominus dedit dominus abstulit sicut domino placuit ita factum est Sit
nomen domini benedictum. Amen.

